

2013 december Ról-ról

Fáy Miklós: A legkedvesebb színésznőm (Béres Márta: One-Girl Show. Rendezte Urbán András. A szabadkai Kosztolányi Dezső Színház előadása.)

Valami nagyot szeretnék mondani, de hát nincsenek már nagy szavak, ha valaki egy emlékezetes mondatot tud mondani vásznon, deszkán, levegőben, az rögtön zseniális, a nemzet nagyja, a világ értelme, korszakalkotó és tanulmányokra méltó. Ami lehet, hogy igaz is, mindenki zseni, mindenki méltó arra, hogy művészetét tanulmányokban elemezzék, csak nem mindenki foglalkoztatja az embert, amíg a színpadon van. Maradnak ezek az érzelmes, személyes megközelítések. Ő a legkedvesebb színésznőm. Béres Márta Szabadkán.

Nem jelenti feltétlenül azt, hogy díjakat követelnék neki, meg nagy budapesti szerződéseket. Különösen úgy nem, hogy emlékszem a vígszínház Desdemónájára. Illetve, hogy alig emlékszem rá. Korrekt módon szőke és lelkiismeretes volt, egy feltehetően nagyon túlértékelt előadásban, amelyben az egyik kiemelt szenzáció az volt, hogy Eszenyi Enikő, a darab rendezője még Ciprusra is ellátogatott, a magyar katonákhoz, hogy beindítsa a fantáziáját. Az az apróság, úgy látszik, senkit nem zavart, hogy Shakespeare egyáltalán nem járt Cipruson, sőt elképzelése se nagyon lehetett arról, hogy ott miféle erődök, tengeri tájak, katonai alakulatok lehetnek, mégis egészen jól elboldogult a velencei mór történetével.

Ha már az eredeti helyszínéknél tartunk: két helyen is láttam a Béres Márta – One-Girl Show-t, a József Attila Színházban és Szabadkán, és nagyon más az élmény. A különbség nem is elsősorban a színpadon érződik, vagy pont ott nem. Ha feltétlenül össze kell hasonlítani, akkor a pesti előadás öszszességében jobb volt, még ha a nézők meglehetősen részvétlenül voltak is jelen, nem sok hajlandóságot mutattak az interakciókra, a színpadról föltett kérdéseket nem válaszolták meg. Szabadkán azonban már más a nézőtér. Az emberek valószínűleg tudják, mire jönnek, mire számíthatnak, és fiatalok, fiatalok, abban a korban vannak, amikor még van értelme színházba járni, amikor valóban tanulni lehet abból, amit elmondanak a deszkán.

Persze Pesten is ez az alapprobléma: színház ez egyáltalán? Megvan benne az a biztonságos távolságtartás, amitől tudjuk, hogy mindez egyáltalán nem igaz, akit nézünk, nem a mór, és nem kell közbeavatkoznunk, nehogy megfojtsa a feleségét? Béres Márta színésznőt játszik. Szabadkai színésznőt, aki boldog, hogy az, meg boldogtalan is tőle, mert unja időnként, és nemcsak a színésznőségét unja, de a kisebbségi magyar voltát is, meg a szerbségét is, meg a tipikus szlovén arcberendezését, és azért szeret külföldre menni, mert akkor nincs ez a méricskélési és önmeghatározási kényszer. De hol vagyunk még ettől.

A kezdet az, amikor bejön, szőkén és lengén, valami borvörös kombinéban, a legklasszikusabb cat-walkkal, ahogyan a modellek lépkednek a kifutón, egyik lábát a másik elé téve, mozdulatlan

vállal, és csak jön előre, előre, kibontott hajjal, mint valami jó nő. És jó nő is, megrázza a haját, repül belőle a púder, ezt ő maga is szóvá teszi. Egy ideig ezen a kettős nyomvonalon haladunk, ő a jó nő, és ő a színésznő, aki a jó nőn belül figyeli magát. Mutatja a dekoltázsát, de közben tudjuk, miért kell púder a hajra, hogy le ne tapadjon, hogy ne úgy nézzen ki öt perc múlva, mint aki most futotta le a Szabadka-maratont. És miközben bombázó, derűsen beszél a bajuszán gyöngyöző verejtékről, a megereszkedett karról (bár tagadó formában). És mesél egy éjszakáról, átfüvezett, átvitt éjszakáról, pedig neki egy belgrádi rendezővel kellett volna randiznia egy filmszerep ügyében, de ehelyett meztelenül fényképezkedett. Örülök, hogy nem vagyok kamasz, nem kavarnak bennem a dútságok. Hallgatom a belgrádi rendező sztoriját, a másnapot, amikor bekopog a hotelszoba ajtaján, bár a recepció elég hanyavetin beszél vele, és cipp és cupp, hát miféle történet ez, kérdezi a színésznő ott fenn, hogy leszopással kezdődik. Polgárpukk-pukk-pukk.

Amúgy persze nem pukk, hol vagyunk már ettől. Vagy hol vannak a polgárok, akik ettől pukkadhatnak.

Nyílt színi vetkőzés és öltözés, a kombinés nőből farmeros lány lesz, meséli az életet, a múltat, nagymamát, akinek hideg kezét úgy fejtették le egy hajnalon a vele egy ágyban alvó kisunokája oldaláról, szavalások, éneklések, bombázás és a másnap a megölt híd lábához vitt virágok. Két alternatív életpálya egymás mellett. A tragikus valószínűtlenül kezdődik, aztán mind igazabbá válik, a boldog úgy indul, hogy most végre a derűs valóságot mesélik el benne, aztán mind valószínűtlenebb lesz, persze hogy ilyen nincs, hogy valakit szeretnek, mert tehetséges, a fiai világhírűek, és a Palicsi-tavat miatta nevezik át Márti-tóvá.

A halál percei jönnek, a színésznő egy csontvázal játszik, elmeséli az édesapja halálát, és hogy a magyar kultúráért kapott medált nem lehet a bordakosárra erősíteni, mert beesne a csigolyáig. Sír és táncol, dobálja az apja csontvázát, öleli, karjába veszi, nyakába ülteti, egymás mellé ülnek, hús a csont mellé, bőr a csont mellé, élő a halott mellé. A csont azonban csont, eldobja az állkapcsot, szagolgatja, ugatja, aztán az állcsontot beilleszti a saját szájába, és úgy mesél ostoba vicceket. Szét vagyunk esve, rendszeren.

Mikor a következő etapban az El Caminóról van szó, elhangzik egy idézet a zarándoklatról, és az ember megérti, hogy ezen az alapon építették föl Urbán András rendezővel az estét: eleinte szórakozás, aztán halál, végül újjászületés. Az ember nem tud másra gondolni, csak hogy mennyire utálná a darabot, ha tényleg így volna vége, feszés, talpig érő fehér ruhában Béres Márta kitarja karját a közönség felé, és azt mondja: szeretlek. Érzem, hogy igazat mond, csak így akkor sem búcsúzhatunk, felnőttek vagyunk.

Jön hát a felnőttég. Sötétség és lihegés, szexhangok, a teljes sötétben egy képzelte néző képzelte bal mellbimbóját a mikrofonhoz dörzsöli. És még egy átöltözés, szerb punkzene alatt egy katonás lány érkezik, fehér ingben, bakancsban. A zene elhallgat, csak a színpadra helyezett metronóm ketyeg, a férfivá váló nő megveri a bakancsa szárát, ugrál, kackiásan lép, néptáncol a ketyegő csendben. Fények ki. Taps.

Ez volt az ötvenedik előadás, utána pezsgőzni hívják a színpadra a vendégeket, hát persze, ez a színészelet, meghalni a színpadon, aztán lemosni a festéket, és mosolyogni a kedves nézőkre, akik gratulálnak, és el vannak ragadtatva. Megy ez mindig oda-vissza, a bajazzó, akinek mulattatnia kell, amíg megszakad a szíve, vagy akinek meg kell szakítania a szíveket, miközben már régen túl van mindenben, és csak a kiábrándultság marad. Én ezért nem szeretném sajnálni a színészeket, ez a munkájuk, nem értem, hogy miért nehezebb színpadon beszélni, mint hasonlóan kétségbeesve szívet operálni, törvényeket hozni, lovat hajtani. Így állapotunk meg egymással és a sorssal, te megszakadsz, mi meg konstatáljuk, hogy tudom is én, Pesten jobb

volt.

Ami zavarba hoz, hogy ezek nem szempontok. A hol jobb meg hol rosszabb, nem érdekes. Máshogy igaz most a színpad, máshogy támad, nem úgy, mint valami jól nevelt, művészeti esemény, hogy elgondolkozzunk fölötte, levonjuk a tanulságokat, és megegyük a vacsorát, hanem hogy itt van az én életem, nem tökéletes, de van benne szenvedély, megszállottság, hit, igazság. Élet van az ő életében. A miénkben meg mi?

Elmondja Béres Márta a színpadon azt is, hogy igen, lejárta az El Caminót, aztán hazajött, és nem lett tőle jobb színésznő, nem lett tőle jobb ember. És ti sem, teszi hozzá. Csak megerősíteni tudom, kétszer láttam az előadást, kétszer nem lettem tőle jobb ember. De maradt azért bennem valami nyugtalanság, hogy ahogy ő él, az teljesebb, igazibb, vadabb és nyersebb és hisztérikusabb, életebb. Találkozás egy már nem is annyira fiatal emberrel. És már csak tompán fáj a seb.

Béres Márta: One-Girl Show. Rendezte **Urbán András**. A szabadkai Kosztolányi Dezső Színház előadása.

Kapcsolódó írások:

1. **Fáy Miklós: A leragasztott mellbimbók esete (Brecht – The Hardcore Machine és Urbi et orbi. A szabadkai Kosztolányi Dezső Színház előadásai.)** Még mindig az egri példa van előttem: azt, hogy Egerben...
2. **Fáy Miklós: Parasztok korsója (Heinrich von Kleist: Az eltört korsó. Rendezte Forgách András. A kecskeméti Katona József Színház előadása.)** Egy ismerősömből azért nem lett színházi rendező, mert a felvételi...
3. **Fáy Miklós: A dobozba zárt fájdalom (Örkény István: Tóték. A beregszászi Illyés Gyula Színház előadása az újszegedi Szabadtéri Színpadon. Rendezte Vidnyánszky Attila.)** Talán naivítás, de nekem a Tóték mindig olyan egészen egyszerű...
4. **Fáy Miklós: Kossuth humora (Carlo Goldoni alapján Ferkai Tamás: Mirandolina. A Szolnoki Színház előadása. Zenéjét szerezte Mikó István. Rendezte Balázs Péter.)** Nem, igazán igyekszem, de nem mondhatom, hogy utálok Balázs Pétert...
5. **Fáy Miklós: Trill, a trilla (Alekszandr Osztrovszkij: Karrier, avagy a lónak négy lába van, mégis... A debreceni Csokonai Színház előadása, 2012. január 6. Rendezte Andrzej Bubien.)** Ilyen furcsa mellékhozama is a lehet a televíziózásnak. Néztam a...

Cimkék: **Fáy Miklós**